

रामपुर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: २

संख्या: ५ मिति: २०७६/०२/०६

भाग - २

रामपुर नगरपालिकाको
कृषक समूह गठन तथा परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६

प्रस्तावना : परम्परागत कृषि प्रणालीलाई विकसित गरी वैज्ञानिक प्रविधिको अवलम्बन गर्दै कृषि पेशालाई विविधिकरण, व्यावसायीकरण मार्फत औद्योगिकरणको निमित्त कृषकहरूलाई नयाँ प्रविधि तर्फ आकर्षित गर्न, उत्प्रेरित गर्न, सो को अभ्यास गराउदै यस्ता प्रविधिको अवलम्बन गर्ने गराउने उद्देश्य अनुरूप कृषि प्रविधिलाई सरल र सहजरूपमा कृषकमाझ पुऱ्याउन कृषकहरूको वैयक्तिक तथा संस्थागत विकासका लागि कृषक समूह गठन गर्न आवश्यक भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३, दफा ११ को उपदफा (२) (१) (ण) (१), (द) (१), (द) (५) बमोजिम कृषक समूह गठन, परिचालन र नियमन गर्न “कृषक समूह गठन तथा परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६” तैयार गरी लागु गरिएको छ।

परिच्छेद १

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१.१. यो कार्यविधिको नाम “कृषक समूह गठन तथा परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६” हुनेछ।

१.२. यो कार्यविधि नगर कार्यपालिकाबाट पारित भई स्थानीय राजपत्र प्रकाशन भएको मिति देखि लागु हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

क) “समूह” भन्नाले व्यावसायिक कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्ने उद्देश्यका लागि गठन भएका १० वा सो भन्दा बढी २५ जना सम्मको कृषकहरूको समूहलाई बुझाउनेछ।

ख) “कृषि” भन्नाले रामपुर नगरपालिका भित्र गर्दै आएको खाद्यान्न बाली, तरकारी बाली, मत्स्य पालन, भैसीपालन, बाखापालन, कुखुरापालन आदि जस्ता कृषि कार्यलाई जनाउनेछ।

ग) “नगरपालिका” भन्नाले रामपुर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामपुर, पाल्पालाई जनाउनेछ।

घ) “शाखा” भन्नाले रामपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामपुर पाल्पाको कृषि शाखा र पशु विकास शाखालाई जनाउनेछ।

ङ) “अध्यक्ष” भन्नाले यसै कार्यविधि बमोजिम गठित कृषक समूहको अध्यक्षलाई जनाउनेछ।

च) “उपाध्यक्ष” भन्नाले यसै कार्यविधि बमोजिम गठित कृषक समूहको उपाध्यक्षलाई जनाउनेछ।

छ) “सचिव” भन्नाले यसै कार्यविधि बमोजिम गठित कृषक समूहको सचिवलाई जनाउनेछ।

ज) “सदस्य” भन्नाले यसै कार्यविधि बमोजिम कृषक समूहको सदस्यलाई बुझाउनेछ।

झ) “सेवा केन्द्र” भन्नाले रामपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालयबाट सञ्चालन हुने कृषि तथा पशु सेवा प्रसार कार्यको लागि कृषकहरूले सम्पर्क गर्ने फिल्ड स्तरमा रहेको कृषि वा पशु विकास शाखाको इकाई कार्यालयलाई बुझाउनेछ।

ञ) “कार्यालय प्रमुख” भन्नाले रामपुर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बुझाउनेछ।

ट) “शाखा प्रमुख” भन्नाले रामपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय रामपुरको सम्बन्धित कृषि वा पशु सेवा शाखा प्रमुखलाई बुझाउनेछ।

ठ) “बैठक” भन्नाले कृषक समूहको बस्ने बैठकलाई बुझाउनेछ।

परिच्छेद २

३. कृषक समूह गठनको उद्देश्य :

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले तोके बमोजिमका विभिन्न कृषि सम्बन्धी कार्यहरूको सम्पादनका लागि कृषकहरूका माझ गरिने उन्नत कृषि प्रविधि प्रचार प्रसार कार्यलाई सहज तुल्याउन, कृषकहरूको कृषि सम्बन्धी निर्णय क्षमता र नेतृत्व विकास गर्न, कृषक बचत मार्फत सामुदायिक बचत र सामुदायिक पूँजीको विकास लगायतका कार्यहरू मार्फत कृषिको व्यावसायिकरणका निमित्त सञ्चालन गरिने कृषि विकास कार्यक्रमहरूमा सेवा प्रवाहका लागि कृषक समूह सजिलो र दिगो माध्यम भएकोले स्थानीय स्तरमा कृषक समूह गठन गर्नु आवश्यक रहेकोछ । यस निर्देशिका बमोजिम गठन हुने समूहको उद्देश्य तथा कार्यहरू निम्न अनुसार छन :

- ३.१. समूह सदस्यहरूको बसोबास रहेको भौगोलिक गाउँ टोल क्षेत्रको जलवायु सुहाउदो पशुपालन तथा कृषि वालीनालीहरूमा व्यावसायिकरण र विविधिकरणका नयाँ प्रविधि अपनाउदै उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि गर्ने ।
- ३.२. समूहमा उन्नत वीउ विजन तथा रासायनिक मल लगायत कृषि तथा पशुपन्छी उत्पादन सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ३.३. खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाइको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ३.४. प्राङ्गरिक उत्पादनमा जोड दिने ।
- ३.५. कृषि सामग्री तथा कृषि उपजहरूको बजारीकरणका कार्यहरू गर्ने ।
- ३.६. कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन, प्रशोधन र बजारीकरण एवं पशु प्रजननका कार्यहरू, पशु आहारा, पशु स्वास्थ्य र पशु तथा पशुपन्छी बजारीकरणका पशु सेवा प्रविधिको प्रचार प्रसारका कार्यहरू गर्ने ।
- ३.७. गोठ तथा भकारो सुधार गर्ने ।
- ३.८. मौरी पालन तथा च्याउ खेती गर्ने ।
- ३.९. बेमौसमी तथा मौसमी तरकारीहरूको उत्पादन र बजारीकरण गर्ने ।
- ३.१०. नयाँ प्रविधिहरूको परीक्षण गर्ने ।
- ३.११. सरकारी तथा गैरसरकारी एवं समुदायमा आधारित निकायहरूसँगको साभेदारी र सहकार्यमा कृषि विकास सम्बन्धि विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ३.१२. जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गर्ने ।
- ३.१३. कृषि वन वातावरण संरक्षण सम्बर्द्धन र विकासका सबैकार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ३.१४. मासिक बचत र परिचालन गर्ने ।
- ३.१५. समूहले तोके बमोजिमका कृषि विकास सम्बन्धी अन्य विविध कार्यहरू गर्ने ।

परिच्छेद ३

४. कृषक समूह गठन तथा समूह दर्ता

- ४.१. समूहमा कृषक संख्या : खेती योग्य जग्गाको एउटै ब्लक बनाउन सकिने गरी जग्गाको भोगचलनकर्ताहरू वा एकै उद्देश्यका लागि कृषि वा पशु पालन गरी आएका वा गर्ने १० देखि २५ सम्मका कृषकहरू स्वःस्फूर्त रूपमा आफै वा कार्यालयको प्राविधिक कर्मचारीको

- सहयोगमा एक घरधुरी एक मात्र सदस्य रहने गरी कृषक समूह गठन गर्न सक्ने छन् । तर कुनै विशेष प्रयोजनका लागि १० जवान सदस्य पुऱ्याउन नसकिने अवस्थामा कम्तीमा ५ जवान कृषक मात्र भए पनि समूह गठन गर्न सकिनेछ ।
- ४.२. **कार्यालयबाट सहजिकरण** : उन्नत कृषि प्रणाली अपनाउनका लागि समूह गठन गरी कृषि प्रसार कार्यक्रममा सहभागी हुन कृषकहरूबाट अनुरोध भएमा सम्बन्धित प्राविधिकले कृषक समूह गठन तथा परिचालन कार्यमा सहजिकरण गर्नेछन् ।
- ४.३. **समूह दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्ने** : समूहबाट तयार गरिएको विधानको सबै पानामा समूहका सबै सदस्यहरूबाट प्रमाणित गरी सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस सहित अनुसूचि १ बमोजिमको निवेदन दिनु पर्नेछ । यस अघि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा अन्य कुनै संघसस्थाहरूमा दर्ता भएको समूहको हकमा पुराना प्रमाणपत्रहरू तथा प्रगति देखिने अन्य कागजातहरू समेत संलग्न राखी नगरपालिकामा पुनः दर्ता गर्नुपर्नेछ ।
- ४.४. **समूहको आफ्नो विधान र छाप हुनु पर्ने** : समूहको विधानको साथमा समूह बैठकको निर्णय, समूह दर्ताको लागि कार्यालयलाई लेखिएको पत्र र अनुसूचि ३ बमोजिमको सदस्य कृषकहरूको विवरण संलग्न राख्नु पर्नेछ । समूहले आफ्नो विधान तयार गर्नका लागि अनुसूचि २ बमोजिमको मस्यौदा विधान कार्यालयबाट प्राप्त गर्न सक्ने छन् । उक्त मस्यौदालाई आफ्नो भौगोलिकता र उद्देश्य अनुकूल परिमार्जन गर्न सकिने छ । समूहको आफ्नै छाप हुनु पर्ने छ ।
- ४.५. **सर्व सहमति र सहमति समूह निर्णयको आधार** : समूह गठन गर्दा समूहमा रहने विभिन्न पदाधिकारीहरू सर्व सम्मतबाट चयन हुने छन् । कुनै किसिमले सर्वसम्मत हुन नसकेमा प्रचलित व्यवस्था बमोजिम निर्वाचनद्वारा सदस्यहरूबाट पदाधिकारीहरू चयन गरिने छन् । यसरी गरिने निर्वाचनमा समूहको अनुरोधमा नगरपालिकाबाट सहजिकरण हुन सक्नेछ ।
- ४.६. **समूह दर्ता र नविकरणमा लाग्ने दस्तुर** : उपरोक्त बमोजिम दर्ता हुन आएको निवेदन उपर कार्यालयले आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी रु १००० को राजश्व काटेपछि मात्र समूह दर्ता गरी समूह दर्ता प्रमाणपत्र उपलब्ध गराइनेछ । समूह दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गरेपछि कार्यालयमा सो को अभिलेखिकरण भएको मानिने छ । समूह दर्ता भएपछि यस्ता समूहहरू नगरपालिकाबाट सञ्चालन गरिने कृषि तथा पशुपन्छि विकास कार्यक्रममा सहकार्य गर्न सक्नेछन् । समूह नविकरणनयाँ आ.व.को ३० दिन भित्रगर्नुपर्नेछ, र सोहि वापत रु.५०० दस्तुर लाग्नेछ । नविकरण गर्दा समूहको हितकोष, वार्षिक क्रियाकलाप भल्कीने वार्षिक प्रतिवेदन पनि पेश गर्नु पर्ने छ । समयवधि भित्र नविकरण नगरेमा उक्त समूह स्वतः खारेज भएको मानिनेछ, र पुनः समूह दर्ताको प्रक्रियामा गएर समूह दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद ४

५. कृषक समूह परिचालन

- ५.१. **मासिक बैठक बस्नु पर्ने** : समूह गठन पश्चात कृषकहरू आफ्ना कृषि कार्यहरूका बारेमा छलफल गर्न नियमित रूपमा महिनामा एक पटक समूह बैठक अनिवार्य रूपमा बस्नु पर्नेछ । समूहको आवश्यकता अनुसार जुनसुकै बेला पनि समूहको बैठक बस्न सक्नेछ ।

- ५.२. समूह बचत र परिचालन : बैठकको निर्णय अनुसार मासिक बैठकमा सदस्यहरूले मासिक बचत समेत जम्मा गर्ने छन । समूह बचत कोषबाट कृषि प्रयोजनका लागि तोकिए बमोजिमको ब्याजदरमा सदस्यहरूले ऋण लिन पाउने छन ।
- ५.३. समूहको बैक खाता सञ्चालन : नजिकको बैकमा समूहको खाता खोलिने छ. जसमा कोषाध्यक्षको अनिवार्य सहित समूहको निर्णय अनुसार कम्तीमा अन्य १ जना सदस्य समेतको संयुक्त दस्तखतमा खाता सञ्चालन हुनेछ ।
- ५.४. प्रगति प्रतिवेदन र समीक्षा : समूहले प्रत्येक मासिक बैठकमा गरिएका निर्णयहरूको कार्यान्वयन अवस्था, प्राप्त भएको उपलब्धि र प्रगतिहरू, परिआएका समस्याहरू, समस्या समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू र सो को प्रतिफल, बालीनालीको अवस्था, बालीनालीहरू लगाउदा भएको खर्च र बाली कटानी उपरान्त बिक्री गरी भएको आम्दानी आदि कार्यहरूको चौमासिक समीक्षा गर्नु पर्ने छ ।
- ५.५. समूहमा मेलमिलाप हुनु पर्ने : समूहका सदस्यहरूले आपसमा मेलमिलापको भावना कायम राख्नु पर्ने छ । यस समूहका बैठकहरूमा समूहका सदस्यहरूको निजी वैयक्तिक विषयहरू उपर छलफल गर्दा उपयुक्त हुन्छ भन्ने समूहलाई लागेमा यस्ता विषयहरू उपर समेत छलफल गरी सामाजिक सदभाव, सहकार्य, साभेदारिता बृद्धिमा योगदान गर्न सक्ने छन ।
- ५.६. व्यवसाय दर्ता गर्नु पर्ने : कृषि कार्यलाई व्यवसायमूलक रुपान्तरणका लागि समूह गठन गरिने भएकोले समूहका सदस्यहरू मिलेर समूहगत रुपमा सञ्चालन गर्ने कृषि व्यवसाय नगरपालिकामा दर्ता गर्नु पर्नेछ । कृषि व्यवसायको मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- ५.७. कृषि उत्पादन सामग्री तथा कृषि उपज सामग्रीहरूको बजार व्यवस्थापन : समूहले कृषि उत्पादन सामग्रीहरूको व्यवस्थापनको लागि प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति लिई विउ विजन, रासायनिक तथा प्राङ्गरिक मल, सिँचाइका सामग्रीहरू, कृषि मेसीनरी लगायत कृषि उपज सामग्रीहरूको व्यवस्थापन र ब्यापारिक कारोबार गर्न सक्ने छन। त्यसैगरी आफ्नो समूह भित्र वा बाहिरका कृषकहरूले उत्पादन गरेका कृषि उपज सामग्रीहरूको प्रशोधन र बजारीकरणका कार्यहरू समेत गर्न सक्ने छन ।
- ५.८. नगरपालिकाको कार्यक्रममा सरीक हुनु पर्ने : कृषक समूहले नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने कुनै पनि किसिमका कृषि वा गैर कृषि कार्यक्रमहरूलाई सफल पार्न यथाशक्य सहयोग गर्नु पर्नेछ ।
- ५.९. अन्यलाई पनि ज्ञान बुझाउनु पर्ने : समूह गठन र कृषि प्रविधि अभ्यासको क्रममा पाएको र आफूमा भएको ज्ञान सो सम्बन्धी अभिरुची राख्ने अन्यलाई पनि बुझाउनु पर्ने छ । समूहले कृषि प्राविधिक र अन्य कृषकहरूको बीचमा सहजिकरणको कार्य पनि गर्न सक्ने छन ।

परिच्छेद ५

६. कृषक समूहको नियमन र पारदर्शिता

- ६.१. **वार्षिक प्रतिवेदन र सार्वजनिक सुनुवाई** : समूहले वार्षिक रुपमा प्रतिवेदन तयार गरि एक प्रति कृषि शाखामा समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । त्यस्तै वर्षको एक पटक सार्वजनिक सुनुवाई पनि सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

- ६.२. वार्षिक साधारण सभा : समूह गठन भई दर्ता भएको एक वर्ष भित्र र प्रत्येक वर्ष वर्षमा समूहले साधारण सभाको आयोजना गर्नु पर्ने छ । साधारण सभामा वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति समीक्षा, वार्षिक आयव्ययको विवरण, आउदो वर्षको कार्यक्रमहरूको तर्जुमा लगायत नियमानुसार सम्पादन गर्नु पर्ने कार्यहरू समेत पारित गर्नु पर्ने छ । यसको एक प्रति प्रतिवेदन कार्यालयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ६.३. अन्य संघ संस्थाहरूसँगको समन्वय : समूहले अनुमति लिई कुनै अन्य संघ संस्थासँगको सहकार्यमा कृषि प्रविधि अनुसन्धान तथा विकास सम्बन्धी कार्यहरू सञ्चालन गर्न सक्नेछन ।
- ६.४. समूहको अनुगमन : यस नगरपालिकाको अनुगमन व्यवस्था बमोजिम अनुगमन समिति वा कार्यालयले कृषक समूहका कृषकलाप एवं समूहका कागजातहरूको अध्ययन, अवलोकन र अनुगमन गरी पृष्ठपोषण गर्न सक्ने छन । प्राप्त पृष्ठपोषणहरू उपर समूह बैठकमा छलफल गरी निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ६

विविध

७. समूह निष्कृत्यको अवस्था : लगातार ३ महिनासम्म मासिक बैठक नबसेमा, समूहले कृषि प्रसार कार्यमा अभिरुचि नराखेमा, म्याद सकिएको मितिले ३०दिन भित्र नविकरण नगरेमा वा अन्य विभिन्न कारणहरूले समूह निष्कृत्य भएको गुनासो प्रमाणित भएमा समूह निष्कृत्य भएको मानिनेछ । यस्तो अवस्थामा पुन समूह दर्ता गरेर मात्र कृषि तथा पशुपन्छि कार्यक्रममा सहभागी हुन सक्नेछन् ।
८. समूह विघटन हुन सक्ने : पटक पटक समूहको विधान विपरीत कार्य गरेको प्रमाणित भएमा, सरकारी जायजैथा वा रकम हिनामिना वा दुरुपयोग गरेमा, समूह निष्कृत्य भएमा, समूहको निर्णय अनुसार समूह विघटन गरिएमा, प्रचलित नियम विपरीतका कार्यहरू गरेमा स्थानीय टोल विकास संस्था समेत वडा कार्यालयको सिफारिसमा कार्यालयबाट छानविन गरी समूह विघटन गर्न उचित देखिएमा विघटन गरिनेछ । तर समूहमा सदस्यहरूबाट जम्मा भएको बचत रकम समूहको अभिलेखको आधारमा साँवा ब्याज वितरण गरिने छ ।
९. संशोधन : आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा नगर कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार यो कार्यविधि संशोधन गर्न सकिने छ ।
१०. खारेजी : यस कार्यविधिमा उल्लेखित कुराहरू प्रचलित कानून बमोजिम बाँझिएमा बाँझिएको हदसम्म स्वतः खारेज हुने छन ।

अनुसुची १

कार्यविधिको बुदाँ नं ३ (४) बमोजिम समूह गठनको लागि कार्यालयमा दिइने निवेदन:

मिति:.....

श्रीमान् प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत ज्यू ,
रामपुर नगरपालिका,
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
रामपुर,पाल्पा ।

विषय: समूह दर्ता गरि पाउँ ।

समूह गठन गरी सामूहिक प्रक्रियाद्वारा कृषि विकास कार्यक्रममा सहभागी हुन सलंगन विवरण बमोजिम हामी संगठित भई समूह गठन गरी समूह दर्ता गरि पाऊँ भनि श्रीमान् समक्ष यो निवेदन पेश गर्दछौं ।

सलंगन कागजातहरु:

१. समूहको पहिलो बैठकको निर्णय प्रतिलिपि पाना
२. समूहको विधान पाना
३. अनुसुची ३ बमोजिमको समूह सदस्यहरुको विवरण पाना
४. वडा कार्यालयको सिफारिस पाना
५. अन्य केही भए सो को विवरण

निवेदक

समूहको नाम: .....

.....

ठेगाना: .....

समूह अध्यक्षको नाम: .....

सम्पर्क फोन नं.: .....

मिति: .....

समूहको छाप:

कृषक समूह दर्ता प्रमाणपत्रको नमूना

रामपुर नगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय रामपुर पाल्पा ५ नं. प्रदेश	
दर्ता नं.	मिति:
कृषक समूह दर्ता प्रमाण पत्र	
कृषि उत्पादन कार्यलाई टेवा पुर्याउने उद्देश्यले मिति.....मा गठन भएको रामपुर नगरपालिका वडा नं.....स्थित श्री ..... कृषि समूहलाई यस रामपुर नगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको मिति .....को निर्णय अनुसार समूह गठन अभिलेखमा दर्ता गरी यो प्रमाणपत्र दिइएको छ ।	
कृषि शाखा प्रमुख	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

तलको पेज अर्को पानामा छान्नुपर्ने

समूह नविकरणको विवरण					
दर्ता / नविकरण		दर्ता / नविकरण शुल्क रु.		फाटवाला	प्रमाणित गर्ने
मिति	मान्य रहने अवधि	रसिद नं.	जम्मा रु.		

अनुसूची २
(समहको विधान)

श्री ..... कृषक समूहको विधान

क्षेत्र : कृषि

प्रस्तावना : ..... कृषक समूह रामपुर नगरपालिका वार्ड नं .....मा रहेका .....सदस्य संख्या आबद्ध कृषकहरुको सामुहिक प्रयासबाट कृषि गतिविधिमा प्राविधिक सर सल्लाह र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरि कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई कृषकको जिवनस्तर उठाउने उद्देश्यले यो मूल समूह गठन गरिएको हो ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

क) यस संस्थाको नाम ..... कृषक समूह रहने छ ।

ख) यो विधान पारित भएको मितिदेखि लागु हुनेछ ।

ग) कृषक संस्था भन्नाले श्री .....समूह .....सम्झनु पर्छ ।

घ) सदस्य भन्नाले यस समूहको सदस्यता प्राप्त व्यक्तिलाई सम्झनु पर्छ ।

ङ) कार्य समिति भन्नाले यो विधान बमोजिम संगठित समितिलाई जनाउछ ।

च) साधारण सभा भन्नाले यस समूहको सदस्यता प्राप्त गरेको सम्पूर्ण समूह सदस्यहरुको भेलालाई जानुछ ।

२. संस्थाको छाप : यस संस्थाको एक छाप रहनेछ जसमा

.....
.....
..... ब्यबस्था गरिएको छ ।

३. संस्थाको कार्यालय : यस संस्थाको कार्यालय .....
मा रहनेछ ।

४. संस्थाको उद्देश्य :

क) कृषि प्रविधिको राम्रो प्रयोग गरि कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउने र कृषक जिवनास्तर उठाउने ।

ख) बाताबरणलाई प्रदुषित हुनबाट बचाई आयमुलाक कृषि कार्य गर्ने ।

ग) विभिन्न संघसंस्थासंग सम्बन्ध राखे, सहयोग लिने दिने ।

घ) नया नया प्रविधिको प्रयोग गर्दै जाने

ङ) .....

च) .....

५. सदस्यको योग्यता :

क) सदस्य हुन चाहने व्यक्ति .....खेति गर्ने कृषक हुनु पर्दछ ।

- ख) समाज बिरोधि भावना हुनु हुदैन ।
ग) .....
६. सदस्य प्रकार : सबै साधारण सदस्यमा रहने छन् ।
७. समूह शुल्क तथा हितकोष : शुरुमा समूह शुल्क मासिक रु ..... का दरले हितकोष खडा गर्न लाग्नेछ र पछि बढाउदै जान पनि सकिने छ ।
८. सदस्यको अयोग्यता : परिच्छेद न. ६ को दफा क, ख, को बिरुद्धमा रहि कार्य गर्ने व्यक्तिलाई अयोग्य छानिनेछ । साथै ..... सदस्यताबाट निष्काशित हुनेछ ।
९. साधारण सभाको व्यवस्था : कृषक समूहका सम्पूर्ण सदस्यहरूको ५१% सदस्यहरू उपस्थित भै संचालन हुने सभालाई साधारण सभा भनिन्छ ।
१०. साधारण सभाको अधिवेशन :
- क) साधारण सभाको अधिवेशन कार्य समितिको निर्णय अनसार कार्य समितिले तोकेको समय र स्थानमा हुनेछ । साधारण सभा प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको १ महिना बस्न पर्नेछ ।
- ख) साधारण सभाको बैठकमा सम्पूर्ण सदस्य संख्याको ५१ प्रतिशत उपस्थित भएमा साधारण सभा बस्नेछ ।
११. साधारण सभाको काम कर्तव्य र अधिकार
- क) समूहको नीति योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र स्वीकृत गर्ने ।
- ख) आय - व्ययको विवरण प्रस्तुत गर्ने र वार्षिक बजेट पास गर्ने ।
- ग) सदस्यहरूले बिधान बमोजिम काम कर्तव्य र दायित्वको पालना गरेको छ/छैन मुल्यांकन गर्ने ।
- घ) प्रत्येक २ वर्षमा कार्य समितिको चयन गर्ने ।
१२. कार्य समितिको गठन : दैनिक कार्य गर्न एक कार्य समितिको गठन हुनेछ ।
- क) अध्यक्ष १ एक
- ख) उपाध्यक्ष १ एक
- ग) सचिव १ एक
- घ) कोषाध्यक्ष १ एक
- ङ) सदस्य ३ तिन
१३. सम्पूर्ण समूहका सदस्यबाट माथिको पदहरूको निर्वाचन हुनेछ र कार्य समितिको सबै पदाधिकारी साधारण सभा प्रति उत्तरदायी हुनेछन ।
१४. कार्य समितिको बैठक महिनाको एक पटक बस्नेछ र कार्यसमितिको गणपुरक संख्या ५१ प्रतिशत हुनेछ ।
१५. कार्य समितिको कर्तव्य र अधिकार :
- क) समूहको चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने
- ख) साधारण सभाका पारित निर्णय र निर्देशनको पालना र कार्यान्वयन गर्ने ।
- ग) विभिन्न संघ संस्था सरकारी , गैह्र सरकारी संस्थासंग सम्बन्ध गर्ने ।

- घ) वार्षिक कार्यक्रम , आय - व्यय विवरण तथा योजना तयार पारि स्वीकृतका लागि साधारण सभामा पेश गर्ने ।
- ङ) कार्य समितिको काम कर्तव्य र अधिकार मध्ये केहि वा सबै उप समिति वा व्यक्तिलाई प्रदान गर्ने ।
- च) संस्थाको उद्देश्य प्राप्तिको लागि आवश्यक अन्य कामहरू गर्न सकिनेछ ।
१६. पदाधिकारीहरूको काम कर्तव्य
- १६.१. अध्यक्षको काम :
- क) कार्य समितिको बैठकमा अध्यक्षता गर्ने ।
- ख) सा . स को बैठकमा अध्यक्षता गर्ने ।
- ग) कुनै निर्णय उपर बराबर मत पर्न गएमा निर्णयाक मत दिने ।
- घ) सा.स र का.स द्वारा गरिएका निर्णयहरू कार्यान्वयन र रेखदेख गर्ने ।
- ङ) सचिव, कोषाध्यक्षको अनुपस्थितिमा अन्य सदस्यलाई काम गर्न नियुक्ति गर्ने ।
- १६.२. उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य : अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने काम गर्ने ।
- १६.३. सचिवको नाम :
- क) अध्यक्षले लागे अर्थात्को काम गर्ने ।
- ख) बैठक कार्य सुची तयार गर्ने ।
- ग) निर्णय पुस्तिका लेख्ने ।
- घ) समुहको चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने ।
- १६.४. कोषाध्यक्षको काम : समुहको आम्दानी खर्चको विवरण दुरुस्त राख्ने, समुहको हिसाब किताब साधारण सभामा पेशा गर्ने ।
- १६.५. सदस्यको काम :
- क) साधारण सदस्य प्रति बफादार हुनु पर्ने ।
- ख) कार्य समितिलाई सहि सुझाव र परामर्श दिनुपर्ने ।
- ग) जागरिलो र जागरुक रहनु पर्ने ।
१७. आर्थिक श्रोत :
- क) सरकारी, गैर सरकारी, संस्था तथा व्यक्तिबाट प्राप्त आर्थिक सहयोग ।
- ख) प्रवेश शुल्क, समुहका सदस्यहरूबाट संकलित रकम र विभिन्न श्रोतबाट प्राप्त रकम ।
१८. कोषको व्यवस्था
- क) समुहका सदस्यलाई आर्थिक समस्या समाधान होस भनि कोष खडा गरि सन्चाल गर्न सकिने छ ।
- ख) कोषको रकम समूह सदस्यहरूको आवश्यकता अनिसार आन्तरिक रुपमा परिचालन हुन सक्नेछ ।
- ग) हरेक सदस्यले हरेक महिनाको ..... बैठक बसी रु ..... का दरले रकम सङ्कलन गर्नेछ । उक्त समयमा बचत नभएमा रु .....को दरले हर्जना बापत अर्को महिना सम्मको लागि जरिवाना लाग्ने छ ।

- घ) ऋण लगानी भएको रकम किस्तामा ब्याज सहित तिरी सक्नु पर्नेछ।
- ङ) हितकोष परिचालन रकमको ब्याज ... . प्रतिशत लाग्नेछ ।
- च) समयमा बुझाउनु पर्ने रकम किस्ता नआएमा प्रति दिनको सयकडा रु .. दरले ब्याज लाग्नेछ ।
- छ) समूह तथा कोषबाट निस्कन चाहेमा १ महिनाको मासिक बचत बराबरको रकम छाड्नु पर्नेछ ।
- ज) कोषको रकम आन्तरिक परिचालन गरि बाँकी रहेको खण्डमा अध्यक्ष र सचिवको वा अध्यक्ष र कोषाध्यक्षको संयुक्त हस्ताक्षरमा बैकमा खाता खोलि संकलन गर्न सकिने छ ।
१९. निर्वाचन सम्बन्धि ब्यबस्था :
- क) सर्व सम्मत वा निर्वाचन प्रणाली द्वारा कार्य समितिको चयन गरिनेछ ।
- ख) का.स मा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष सह-सचिव र चार जना सदस्य रहने ब्यबस्था हुनेछ ।
- ग) तिन जना दिन जना सदस्याको निर्वाचन आयोग रहने छ र निजहरु उम्मेदवार हुन पाउने छैनन् । निर्वाचन सम्बन्धि सम्पूर्ण कायविधि सोहि आयोगले गर्नेछ । मताधिकार सुरक्षित रहनेछ ।
२०. अविश्वासको प्रस्ताव : अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष, सह-सचिव र सदस्य विरुद्ध अविश्वासको प्रस्ताव राख्न सकिनेछ। यस्तो प्रस्ताव २५ % सदस्यले संयुक्त हस्ताक्षरबाट गर्न सक्ने छन् । छलफल गरि निर्णय गराई साधारण सभा बोलाउन सक्ने छन् । अध्यक्ष बाहेक अन्य पदमा अध्यक्षले १५ दिनको लागि नियुक्त गर्ने र अध्यक्षनभएको हकमा १५ दिन भित्र निर्वाचनबाट अध्यक्ष लगायत अन्य पदको चयन गर्नेछन् ।
२१. विधान संसोधन : विधान दफा परिक्षेदमा संसोधन गर्नु परेमा प्रस्ताव आएपछि दुई तिहाइ सदस्यबाट संसोधन गर्न सकिने छ ।
२२. नियम, नियमवाली बनाई लागु गर्न : कार्य समितिले विभिन्न नियम बनाई साधारण सदस्यबाट पास गरि कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।
२३. कुनै सदस्य लगातार तिन पटक नियमित बैठकमा अनुपस्थित रहेमा निजको समुहमा पत्राचार गरि सन्तोषजनक उत्तर नआएसम्म स्वतः निष्कासन गर्न सकिने छ ।
२४. राजिनामा : कुनै पदाधिकारीले राजिनामा गर्दा राजिनामा कार्य समितिमा पेश गर्न पर्नेछ । उपाध्यक्ष सचिव र अन्य पदको अध्यक्षले स्वीकृत गर्ने र अध्यक्षको राजिनामा कार्य समिति बैठकबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।
२५. समुहको कार्यक्षेत्र : ..... अन्तर्गत पर्ने कृषकहरु हुनेछन् ।
२६. यो विधानका दफाहरु स्थानीय सरकारको नीति नियमसंग बाझिएमा स्वतः खारेज हुनेछन् ।

